

Mária Čekanová

30.4.2026 - Viera Urdová | Mesto Lipany

Spýtali sme sa za vás...

V Aktualitách lipianskej radnice predstavujeme ľudí, ktorí tu žijú aj pôsobia, ktorí môžu byť pre čitateľov zaujímaví aj inšpiratívni. No mnohí šikovní Lipanci či Lipianky dlhodobo žijú a sú úspešní nielen za hranicami nášho mesta, ale aj za hranicami Slovenska, ba dokonca aj za „veľkou mláskou.“ Preto sme oslovili aj dnešnú našu respondentku, ktorá žije v USA – Máriu Čekanovú.

1. Začnem tak od začiatku - viem, že ste na lipianskom gymnáziu maturovali v roku 1994. Aké boli vaše ďalšie cesty?

„Áno, po úspešnom ukončení štúdia na gymnáziu som pokračovala v mojom štúdiu na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach na Prírodovedeckej fakulte v odbore biológia a chémia. Na UPJŠ-ku sme boli prijatí viacerí z nášho ročníka, čo svedčí o kvalite vzdelania na Gymnáziu v Lipanoch. Bola to veľká zmena prísť z malého mestečka Lipany do Košíc, druhého najväčšieho mesta na SK. No bolo super, že sme sa tam stretli spolu s mojimi bývalými spolužiakmi z gymnázia. Veľmi rada spomínam na vysokoškolský život na UPJŠ v Košiciach, hoci to bola to veľmi náročná škola, no z tohto obdobia mám

veľa spomienok na krásne roky bezstarostného života. Veľmi vďačím mojim rodičom za podporu počas vysokoškolského štúdia.“

2. Čomu ste sa profesionálne venovali na Slovensku?

„Po ukončení štúdia na UPJŠ v roku 1999 som dostala ponuku zostať učiť a vedecky pracovať na Oddelení molekulárnej biológie na Prírodovedeckej fakulte UPJŠ v Košiciach. Taktiež som sa vedecky venovala štúdiu hypericínu – aktívnej látky izolovanej z bylinky ľubovníka bodkovaného (*Hypericum perforatum*). Hypericín má liečivé účinky na rôzne typy rakoviny. Taktiež som sa venovala účinkom liekov, ako je NSAIDs a radiácie na ničenie rakovinových buniek na molekulárnej úrovni. Moje pôsobenie na Slovenku bolo iba veľmi krátke, no doteraz udržiavam kontakt s vedením univerzity.“

3. Kedy ste sa a prečo rozhodli odísť do zámoria?

„Na UPJŠ som bola prijatá na doktorandské (PhD) štúdium popri zamestnaní. Keďže na Slovensku boli veľmi limitované možnosti a financie na výskum, experimenty a odborníkov v oblasti molekulárnej biológie, tak som sa rozhodla hľadať príležitosť v zahraničí – Rakúsku, Anglicku a USA. A to bol hlavný dôvod, prečo som sa rozhodla odísť do zahraničia. Veľmi som sa potešila, keď som dostala pracovnú ponuku na Univerzite of Tennessee v Knoxville v USA. V septembri 2000 som už bola na ceste do Prahy, odkiaľ som letela do Frankfurtu a potom cez Atlantid do Knoxville. Knoxville sa mne a môjmu manželovi

Martinovi stal domovom na 24 rokov. Táto oblasť v Tennessee nám pripomínala náš rodný kraj plný lesov, parkov, jazier a kopcov. Park Great Smoky Mountains je najnavštevovanejší park v celých USA. Keď sa teraz na to spätne pozerám, už by som sa asi neodvážila takto odísť do sveta, kde som nepoznala živej duše, tisíce kilometrov od bezpečného domova. Keby nebolo môjho manžela Martina, tak by som tam nezostala viac ako mesiac. Martin je pre mňa oporou každý deň. Na Univerzitu v Tennessee som nastúpila ako odborný vedecký pracovník. Postupne po 9 rokoch driny som v roku 2009 dostala ponuku pracovať ako nezávislý vedecký pracovník s akademickým titulom Assistant Professor a v roku 2015 som bola povýšená na Associate Professor (ekvivalent docentúry na slovenských vysokých školách). Na Univerzite v Tennessee som pracovala až do r. 2019 a venovala som sa detekcii a liečbe rakoviny. Ďalších 5 rokov som pracovala na súkromnej klinike, kde sme sa venovali diagnostike infekčných chorôb, hlavne COVID-19.

4. Kde teraz pôsobíte a čomu sa venujete?

„Momentálne pracujem na Mayo Clinic v Rochesteri v Minnesote. Nastúpila som tam začiatkom februára 2025 ako riaditeľka biorepositárneho laboratória na Mayo Clinic v Rochesteri v štáte Minnesota. Naše laboratórium sa venuje spracovávaniu a uschovaniu biologických vzoriek z kliník v celých Spojených štátoch. Taktiež pracujem ako docentka laboratórnej medicíny a patológie na Lekárskej a vedeckej fakulte na Mayo Clinic. Mayo Clinic BAP laboratórium je jedno z najmodernejších vedeckých biorepozitárnych laboratórií na celom svete. Podieľam sa na grante - jednej z najväčších štúdií v USA, ktorej sa zúčastňuje okolo 1 milióna účastníkov z rôznych štátov USA. Vzorky slúžia na rôzne vedecké štúdie na odhalenie toho, ako genetické a iné vplyvy, životný štýl, sociálno-ekonomické podmienky, správanie, vplyvajú na vývin rôznych chorôb, aby sme ich vedeli predvídať, čo najsôr diagnostikovať a použiť cieľnú liečbu.“

5. Vieme, že ste vo svojej práci úspešná. Môžete nám o tom niečo viac prezradiť?..

V prvom rade by som sa chcela poďakovať za všetko, kto som, koho mám okolo seba, kde som sa uplatnila v mojom živote Pánu Bohu, mojim rodičom, manželovi Martinovi, sestrám a mojej rodine. Je pre mňa ťažké preložiť z angličtiny do slovenčiny všetky ocenenia a uznanie v mojej profesionálnej oblasti. V životopise uvádzam na 20 stranách moje profesionálne výsledky. Môj výskum bol publikovaný vo viacerých než 50 recenzovaných časopisoch a prezentovaný na 70 medzinárodných, národných a miestnych vedeckých mítingoch a konferenciách. Úspešne som viedla a vzdelávala vyše 50 študentov v odbornom vysokoškolskom štúdiu, technikov, mladých odborníkov v odbore molekulárnej biológie, rezidentov a internistov. Som členkou viacerých medzinárodných organizácií, ako je napr. Americké združenie na výskum rakoviny (American Association of Cancer Research - AACR), Celosvetová spoločnosť pre molekulárne zobrazovanie (World Molecular Imaging Society - WMIC). Z mojich terajších ocenení by som asi spomenula atestáciu na riaditeľa klinického laboratória v oblasti vysokoodbornej molekulárnej diagnostiky z roku 2024. V štáte Tennessee som dostala cenu roku 2015 pre jedného vedca roka vo veterinárnej oblasti. Toto ocenenie som dostala za vynikajúce úspechy a výskum v oblasti veterinárnej medicíny, kde sa skúmali nové lieky na liečbu rôznych chorôb, ako sú rakovina a osteoartritída, ktorými trpia nielen ľudia, ale aj naši domáci štvornohí spoločníci - psy a mačky.

6. Ostáva vám aj nejaký voľný čas? Ako ho trávite?

„Teraz už mám trochu viac voľného času ako na začiatku kariéry, keď sme tu museli zvládnuť konkurenciu celosvetovej odbornej špičky, ako ja tak aj môj manžel Martin. Musím prezradiť na Martina, že aj on sa tu veľmi úspešne uplatnil ako licencovaný geodet. Aj on musel prejsť cez atestačné skúšky v oblasti geodézie, aby si mohol založiť svoju vlastnú firmu v tejto oblasti. Vo svojom voľnom čase veľmi radi spolu cestujeme, varíme rôzne jedlá a trávime čas na našej záhrade.“

7. Vraciate sa často do rodných Lipian? Kedy vás tu najbližšie môžeme stretnúť?

„Áno, radi sa vraciame domov na naše rodné Slovensko. Cestujeme domov aspoň jedenkrát do roka navštíviť našich rodičov, sestry, rodiny a priateľov na Slovensku a v Čechách. Najbližšiu návštevu plánujeme v máji, kedy sa chystám osláviť svoje okrúhle narodeniny so svojimi najbližšími. Ale naším plánom je o pár rokov sa natrvalo vrátiť domov, do rodného kraja, takže sa budeme stretávať častejšie.“

Viera Urdová

<https://www.lipany.sk/novinka/132404/n>